

Ismåker på Svalbard

Ismåka (*Pagophila eburnea*), også kalt isrypa, er en utpreget arktisk måkeart som forekommer vanlig på Svalbard mesteparten av året. På Svalbard hekker ismåkene i kolonier som ligger i bratte fjellvegger, ofte på nunatakker langt fra kysten.

Ismåka er nært knyttet opp mot havis og brefronter hvor det meste av føden hentes. Dette gjør arten sårbar for klimaendringer som medfører endringer i isutbredelsen.

Bruk av satellittsendere de siste årene har gitt ny og verdifull informasjon om trekkveier og overvintringsområder. Fugler fra Svalbard overvintrer for en stor del i Labradorhavet/Davisstredet mellom Grønland og Canada. Der samles fugler fra flere atlantiske bestander, før de på våren igjen returnerer til sine gamle og tradisjonelle hekkeområder i Arktis.

Ismåkekoloni på Nordaustlandet (Svalbard) i 2006. Noen kolonier på Svalbard er mer stabile enn andre. Denne kolonien var kun aktiv i én sesong.

Ismåka har en sirkumpolar utbredelse i Arktis med hekkeområder i de høy-arktiske områdene av Canada, på Grønland, Svalbard og i arktiske russiske områder (Frans Josefs Land, øyer i Karahavet og Severnaja Semlja). Den samlede bestanden i disse områdene er anslått til ca. 14000 par, hvorav den største andelen hekker i de russiske områdene. På Svalbard er bestanden anslått til ca. 1000 par.

Utseende

De voksne har en hvit fjærdrakt, mens ungfugler har svarte flekker på ryggen og på oversiden av vingene. I tillegg har de svarte flekker på hodet, spesielt rundt nebbroten. Beina er svarte og de voksne har en tydelig gul øyering, mens selve øyet er relativt mørkt.

Ismåka er en relativt kraftig og middels stor måkeart, men har likevel en ternelignende flukt. Også lyden, som kan beskrives som et kraftig "kriiææ", kan minne om en terne.

Hekkebiologi og næring

Ismåkene hekker som regel i kolonier som kan ligge i bratte fjellvegger eller på bakken. I dag er kolonier på bakken kun vanlig i de russiske områdene. Ofte ligger koloniene langt fra kysten og på de høyeste fjelltoppene som stikker opp av breene (nunatakker).

Reiret, som plasseres på en fjellhylle, bygges av ulike plantematerialer og mose. Kullstørrelsen består av ett eller to egg som er lite sammenlignet med andre måkearter. På Svalbard legges eggene i slutten av juni og begynnelsen av juli. Begge kjønnene tar del i rugingen av eggene i ca. 24-26 dager før de klekkes. Ungene blir i reiret i fire til fem uker før de er flygedyktige og forlater reiret. Sannsynligvis forlater fuglene hekkeområdene like etter at ungene har forlatt reirene.

Ismåka har en allsidig diett. En viktig del av næringen er dyr tilknyttet drivisen og brefronter, og eksempler er polartorsk og større dyreplankton. Videre er rester av åtsler tatt av isbjørn eller andre dyr viktig, samt ekskrementer av marine pattedyr.

Vandringer

Lenge var vandringerne og overvintringsområdene til ismåkene dårlig kjent, men med nye metoder som satellittelemetri for å følge fuglene, er nå situasjonen en helt annen.

Fugler fra Svalbard trekker umiddelbart nordover etter at hekkesesongen er ferdig. I noen uker oppholder de seg i drivisen nord for Svalbard, for så å trekke enten øst- eller vestover. De fleste trekker vestover, og beveger seg over Grønlandshavet mot Grønland og Canada. Overvintringsområdet er i havområdene mellom Grønland og Canada. En mindre andel trekker østover, og kan vandre helt til Beringstredet.

Trusler

På den nasjonale rødlista er ismåka oppført som Sterkt truet (EN). Tidligere var den oppført som Kritisk truet (CR), men ny kunnskap om bestandsstørrelsen medførte en redusert kategori. Likevel endrer ikke dette den alvorlige situasjonen arten befinner seg i.

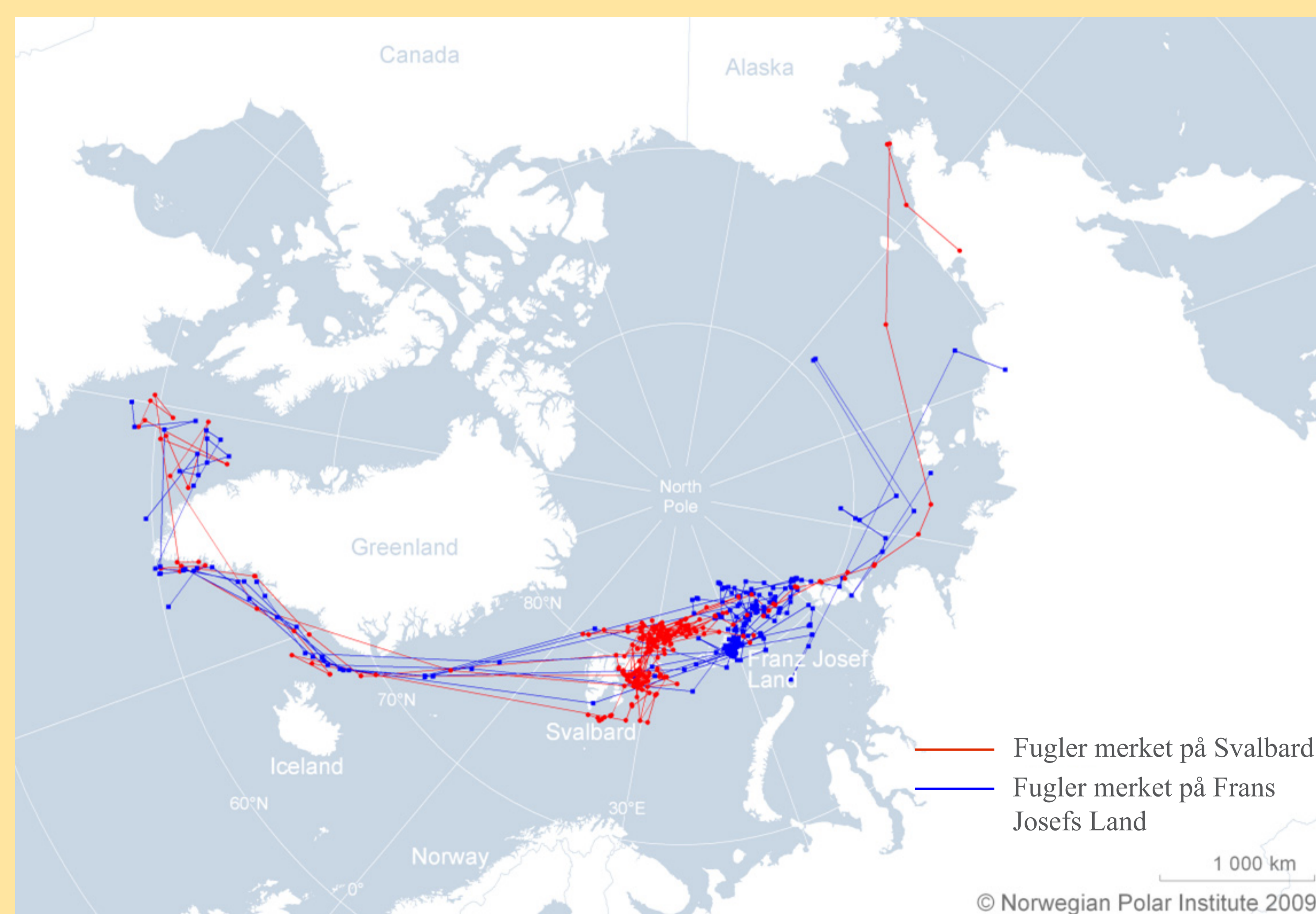
Ismåka er truet av en endret isutbredelse som en konsekvens av global oppvarming på grunn av sin

avhengighet til drivisen. Ved at ismåka er en topp-predator, er arten også utsatt for miljøgifter som konsentreres i toppen av næringskjeden. Det er også kjent at det foregår ulovlig jakt i de viktige overvintringsområdene i Labrador/Davisstredet mellom Grønland og Canada.

Forekomst ved Longyearbyen

Ismåke kan påtreffes i og ved Longyearbyen store deler av året. Tidligere var det et stort antall som passerte gjennom området i april/mai på trekket tilbake til hekkeplassene, men dette antallet er sterkt redusert de siste årene. Årsaken kan være en endret isutbredelse om våren som har medført at næringen er mer spredt. Tidligere oppholdt det seg om våren mange ismåker rundt kloakkutslippet ved Longyearbyen.

Det er ikke kjent at ismåkene hekker i umiddelbar nærhet av Longyearbyen, men det oppholder seg noen individer i området hele sommerhalvåret. Mange passerer jevnlig forbi LOFF-huset, og særlig ved hundegårdene, hvor de ofte spiser selspekk, er de faste gjester. De kan iblant påtreffes inne i byen på jakt etter matrester i sene kveldstimer.

Registrerte trekkruiter basert på satellittmerkede ismåker fra Svalbard (10 individer, røde linjer) og Frans Josefs Land (8 individer, blå linjer) påsatt i 2007 og 2008.

Etter hekkeperioden trakk de først opp til drivisen nord for hekkeområdene, for så enten å trekke videre øst- eller vestover. Mot øst er det registrert én fugl som trakk helt til Beringstredet. De fleste trakk imidlertid mot vest/sørvest og krysset Grønlandshavet på vei mot Grønland. Fuglene overvintret i havområdene mellom Grønland og Canada i Labradorhavet/Davisstredet.